

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à casu LXXVI. usque ad Casum CII. inclus. Materiam de Beneficiis
Ecclesiasticis, de Sacramentis in genere, & in specie de Baptismo,
Confirmatione, Eucharistiâ, Pœnitentia & Indulgentiis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus LXXVII. De Jure Patronatûs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39838

CASUS LXXVII.

Ad Tit. 38. lib. 3. Decret.

De Jure Patronatûs.

Baldus multa habet conferre beneficia, querit
 1. Quot modis acquirantur? 2. An benefici-
 cium alteri, quam presentato conferri possit. 3.
 Qualiter jus Patronatûs Patrono sit utile, honorifi-
 cum. 4. An seipsum presentare possit, an alium ad
 beneficium nondum vacans. 5. Quid patronatus Ec-
 clesiasticus, laicus, mixtus. 6. An accumulare,
 vel presentato semel indigno variare possit. 7. Quid
 si presentatio non fiat inter quatuor, vel sex menses
 prafixos. 8. An Papa soleat derogare juri Patrona-
 tûs. 9. Quid de Bullâ Pii V. qualiter in Juliâ & Cli-
 viâ devolutio fiat ad Principem. 10. An Episcopus
 possit tempus presentandi prorsogare, an computari
 debeat de momentò ad momentum, an à die ha-
 bitanotitiae, vel vacationis beneficii, an currat
 principibus vel impedito. 11. Quid sit Patronatus
 hereditarius, gentilitius, 12. Realis, personalis,
 an competat mari & foemina, infanti, impubert.
 13. Qualiter acquiratur fundatione, 14. Con-
 structione, 15. Dotatione. 16. An ad hoc re-
 quiratur consensus Episcopi. 17. Qualiter in
 alios transferatur hereditate, donatione, permu-
 tatione, venditione. 18. An transferatur cum feu-
 do, dote, locato, pignore. 19. Qualiter Patrona-
 tus amittatur dote, vel Ecclesia pereunte, vel prin-
 cipaliori unitâ. 20. Qualiter amittatur prescriptione,

21. Delicto. 22. An existens in possessione juris presentandi validè presentet ante & post motam litem.

Beneficia præcipuè acquiruntur triplici modo : I. institutione, collatione, & electione; institutio est concessio beneficii ad præsentationem Patroni; collatio est libera concessio beneficii independentè ab aliquo præsentante; electio est designatio personæ idoneæ ad beneficium per suffragia; præsentatio est exhibitio personæ beneficiandæ facta illi, ad quem pertinet instituere; præsentatio & electio dat solum jus ad rem, institutio verò præsentati, & confirmatio electi, dat jus in re, quemadmodum & libera collatio; sed de his in seqq. pro nunc explicabimus naturam, & proprietates juris Patronatûs, tanquam causam præsentationis ad beneficium. Igitur :

QUÆR. I. Quid sit Jus Patronatûs ?

R. Est jus præsentandi Clericum ad beneficium vacans, germanicè : ein Pfarlehn oder geistliches Lehn-Recht / qui tale jus habet, Patronus vocatur.

Dicitur imò, *jus presentandi*, nam Episcopus alteri beneficium conferens, quàm præsentato, non tantùm præsentato, sed & Patrono injuriam facit; & ejusmodi collatio annullari, ac beneficiatus amoveri debet, nisi Patronus consentiat, aut intrà tempus ad præsentandum à jure concessum non reclamet; tunc enim collatio manebit firma. Barb. Felin. Valens. Gonz. ad reg. 8. Gloss. 56. n. 78. Schambog. l. 3. t. 38. num. 63. Engel ibid. num. 2. hoc autem jus Patrono est honorificum, utile, & onerosum; *honorificum*, quia in Ecclesiâ, & Processionibus debetur ei locus dignior; *utile*, quia in casu paupertatis tenetur cum Ecclesiâ præ aliis

pat-

pauperibus alere exiis, quæ deductis expensis necessariis supersunt; est *onerosum*, quatenus ei incumbit Ecclesiæ prospicere, ne ejus bona dilapidentur, vel contra intentionem fundatoris applicentur.

Dicitur 2dò, *7us presentandi Clericum*, hoc est, primâ tonsurâ insignitum, sine hoc enim nemo est capax beneficii Ecclesiastici: Patronus verò seipsum, licet sit Clericus, præsentare non potest ob præsumptionem ambitionis, *c. 22. de jure pat.* supplicare tamen poterit Episcopum, ut sibi beneficium conferat; supplicando enim non reputatur quis ambitiosus. Econtrâ filios, aliosque consanguineos præsentare non prohibetur, ne hi sint pejoris conditionis, quàm extranei, qui ad fundandum, vel dotandum beneficium non concurrerunt.

4. Dicitur 3tò, *ad beneficium vacans*, quia præsentatio ad beneficium nondum vacans reprobatur *c. 2. § 13. de conces. preb.* & promissio etiam jurata de faciendâ præsentatione, postquam beneficium vacaverit, est illicita, & irrita propter occasionem captandæ mortis alienæ; si tamen Patronus putavit bonâ fide, beneficium vacare, præsentatio valet, & beneficio ex post vacante convalescit. *Corradus lib. 4. c. 6. n. 37.*

QUÆR. II. Quid circa divisionem juris Patronatûs?

5. Respondetur variè; 1. in Ecclesiasticum, sæculare seu laicum, & mixtum. *Ecclesiasticum* est, quod competit Collegio, communitati, personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, Dignitatis, vel Beneficii Ecclesiastici, etiamsi originem habeat ex patrimonio Laici; pariter Ecclesiasticum est, quod ex bonis Ecclesiasticis fundatur, vel

vel dotatur. *Laicum* est, quod à Laico, vel Clerico non ratione Ecclesiæ, sed ratione fundationis, vel dotationis ex bonis patrimonialibus tenetur. *Mixtum*, quod partim ratione Ecclesiæ, partim ratione fundationis laicalis competit. *Barb. Garcias. Vallens. Schamb. Zoës. l. 3. tit 38.* in Patronatu mixto si Clericus & Laicus conveniant, ut alternis vicibus præsentent, in eo casu & pro eâ vice, quâ Laicus præsentat, totum jus Patronatûs Laicum censebitur, pro eâ verò vice, quâ Clericus, totum Ecclesiasticum; videtur enim tunc mixtorum natura per hanc alternativam pro illis vicibus reducta ad sua simplicia *Reiffenst. hic n. 53.* si verò alternativâ non utantur, sed simul & semel præsentent, gaudebit favoribus Patronatus Laici, ita ut non conferatur necessariò per concursum, neque in eo reservationi Pontificiæ locus sit. *Garcia de benef. p. 5. c. 1. num. 582. Barb. l. 3. c. 12. num. 18. Schmalzgruber l. 3. t. 38. num. 11. § 29. Krimer l. c. gaudebit pariter favore Patronatûs Ecclesiastici, ita ut & Laicus, & Clericus sex menses ad præsentandum habeant. Robert. Konig tit. 38. num. 6.* variæ autem sunt differentiæ inter jus Patronatûs Laicum, & Ecclesiasticum; nam 1. Patronus Laicus ad beneficium vacans plures, vel simul, vel successivè, re adhuc integrâ, & nondum factâ institutione præsentare potest, non quidem privativè, ut primum privet jure suo, sed accumulativè, ita ut Episcopus, quem voluerit, eligere possit; si tamen unus fuerit indignus, alter necessariò eligendus erit; si neuter sit dignus, Laicus non amittit suum jus, sed novum præsentare poterit;

B

econ-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. III.

- econtrà Patronus Ecclesiasticus non nisi semel unum, vel plures præsentare potest; & si scienter indignum præsentet, privatur istâ vice jure præsentationis, & relinquitur Episcopo libera beneficii collatio. *c. nulla 2. de conc. præb. clem. un. de supp. negl. præl. Vall. §. 5 n. 2. Reiffenst. à n. 83.* 2. Beneficia Parochialia, quæ sunt sub Patronatu Ecclesiastico, per concursum concedi debent *Trid. Sess. 24. c. 18. de reg.* non verò quæ subsunt Patronatui
7. Laico, *Schmalzgr. num. 17.* 3. Patronus Laicus ad præsentandum habet tantum quatuor, Ecclesiasticus sex menses à die habitæ notitiæ *c. 22. §. 27. de jurep. Ratio congruentiæ est, quòd Laicus possit in præsentando variare, non verò Ecclesiasticus, cui propterea meritò plus temporis conceditur; si intrà tempus præfixum, vel ex negligentia, vel quia non conveniunt Patroni, Præsentatio non fiat, collatio beneficii pro ea vice devolvitur ad eum, ad quem pertinet institutio, c. 27. h. t. Barb. de pot. Ep. alleg. 72. num. 141. si verò præsentatio in tempore facta effectum sortita non est ex facto Episcopi, aut ex negligentia, renunciatione, morte, vel occulta inhabilitate præsentati, conceditur Patrono novum quadrimestre, vel semestre à tempore renunciationis, mortis, vel alterius defectus cogniti. c. 26. de elect. in 6. nisi in prædictis fraus intercesserit. Barb. Schmalzgruber. l. c. König. num. 27. Ratio est, quòd alterius mors vel negligentia non debeat redundare in præjudicium Patroni.* 4. Papa non solet derogare juri Patronatus Laici ejus beneficia reservando, imò Legatus Pontificius ea nequidem potest reservare
9. *c. 28. h. t. secus est de Ecclesiastico. Azor. Pyr. num. 135.* Econtrà conveniunt Patronatus La-
- Lai-

Laicus, & Ecclesiasticus in sequentibus : 1. Vi Bullæ Pii V. ubi ea recepta est, tam Laicus, quàm Ecclesiasticus, ad beneficia curata præsentare debet intra 20. dies, & præsentatus institui intra duos menses à die peracti examinis. *Leur. q. 135.* præsentatio si non fiat intrà tempus, pro illa vice [devolvitur ad Superiorem, & quoniam 3. h. t. in Julia, Clivia, & Montibus pro bimestri priùs devolvitur ad Principem seu Ducem, intellige in beneficiis, quæ sunt Patronatûs laici. 2. Episcopus vel alius, ad quem per-^{10.} tinet institutio, tam Patrono Laico, quàm Ecclesiastico potest termino nondum elapso, prolongare tempus ad aliud quadrimestre, vel semestre *Riccus, Flam. l. 7. de resig. quest. 29 Barb. num. 143. Wiestn. hic num. 97.* imo ipsos fundatores tempus illud in littera foundationis, non tamen ex post, prorogare posse docent *Vivian. Wiest. num. 98. Pyrh. num. 43.* 3. Hoc tempus computandum est de momento ad momentum, non à die, quo vacavit beneficium, sed à die habitæ notitiæ, & qui contendit præsentationem non esse factam in tempore, debet probare Patronum habuisse notitiam vacationis; quia non præsumitur scienter voluisse negligere jus suum. *Garcias de Luca de jurep. disp. 64. num. 5. Reiffenst. num. 55.* 4. Tempus præsentandi non currit summis Principibus, aut etiam privato legitime impedito, *Garcias c. 2. num. 38* neque ignorantibus Ecclesiæ vacationem, *Barb Valens. Schmalzgr. num. 210.*

Dividitur 2. Jus Patronatus in hæredita-^{11.} rium & gentilitium; *hæreditarium* est, quod transit ad quoscunque hæredes etiam extra-

neos, & tale in dubio semper præsumitur, ut notat *Panor. in c. cum saculum 13. de jure pat. gentilitium est, quod certæ tantum familiæ competit Lotter. l. 2. de benef. quest. 11. num. 13. Barb. num. 20.*

12. *Dividitur* 3. In personale & reale; illud personæ fundatoris vel hæredis adhæret, hoc castrum vel prædium sequitur, ita ut Dominus castri etiam sit Dominus juris Patronatûs; potest autem jus Patronatûs competere, & masculo & fœminæ, impuberi, & illegitimo, teste *Laym. lib. 4. tr. 2. c. 13* si pupillus infans sit, ejus nomine tutor præsentabit, *Garc. c. 9. num. 103.* si verò infantiam egressus septennio major sit, in præsentando tutori præfertur; tum quia est Dominus hujus juris, tum quia nequidem patria, minùs tutoria, potestas post usum rationis in spiritualibus locum habet, per ea quæ notantur in *c. fin. de jud. in 6.* de honestate tamen erit, ut pupillus authore tutore præsentet.

QUÆR. III. Quot modis jus Patronatûs primò constituitur?

13. *Re.* Modi, quibus primò constituitur Jus Patronatûs, sunt tres: fundatio, constructio, dotatio, qui singuli disjunctivè sufficiunt, ita ut, si unus fundavit, alter construxit, tertius dôtavit, quilibet gaudeat jure Patronatûs, ut omnes simul, vel alternis vicibus præsentare queant. *Fundare dicitur*, qui concedit fundum, in quo construendum debet Ecclesia, Capella, altare &c. *c. nobis 25. de jurep.* idèoque ille Rector, Parochus, vel Abbas, qui in suâ Ecclesiâ permittit erigi Capellam, vel altare in titulum perpetuum, seu beneficium, in jure præsentandi concurrat cum dôtante, vel ædificante, quia contulit fundum:

ille

ille censetur *construere* Ecclesiam, qui pro illâ 14.
 ædificandâ suo nomine expensas, sumptûsque fa-
 cit. *c. 25. cit.* aut qui fundiûs destructam, ita,
 ut novâ indigeat consecratione, reædificat; æ-
 quum tamen est, ut Episcopus priorem Patro-
 num moneat, cûmque Ecclesiam reficere volen-
 tem præ quovis extraneo admittat. *Garcias c. 9. 15.*
num. 51. Dotare Ecclesiam dicitur, qui jam con-
 structæ annuos proventus in sustentationem mini-
 strorum perpetuò assignat. Econtrâ qui post pri-
 mam dotationem novos fundos, vel redditus Ec-
 clesiæ tribuit, etsi plures sint, quàm priores,
 non fundator, sed benefactor Ecclesiæ dicitur;
 nisi prior dotatio injuriâ temporum periûisset, itâ ut
 hæc censeretur quasi nova. *Engel, hic num. 21.*
 idem est de Ecclesia planè dirutâ, & de novo con-
 structâ, tunc jus Patronatûs non primo ædificanti,
 sed restauranti debetur. *Garcias num. 51. Vallens. 16.*
num. 3. Zoës. num. 6. Wiestn. num. 25. Notan-
 dum tamen hîc est, quòd ad effectum acquirendi
 jus Patronatûs, fundatio, constructio, dotatio
 fieri debeant cum autoritate, & licentiâ Episco-
 pi, per *cit. c. 25.* sufficit tamen consensus etiam
 ex post accedens, ut si Episcopus templum sine
 consensu suo ædificatum ex post acceptet, & con-
 secrari jubeat; inòd in dubio ex diuturnitate tem-
 poris ejus consensus præsumitur. *Garc. num 72.*
Barb. num. 21. Schamb. Menoch. Schmalzgr n. 36.

QUÆR. IV. Quibus modis jus Patronatûs
 jam constitutum in alios transferatur?

1. Quatuor modis: 1. Successione in hæredi- 17.
 tatem, vel jurâ patroni, sive mas sit, sive fœmina,
c. 1. h. t. Barb. num. 9. Pyr. num. 44. 2. Dona-
 tione, quæ si fiat Laico, requiritur ad valorem
 consensus Episcopi, non verò si fiat Ecclesiæ, vel

loco religioso. *c. illud 8. § c. un. de jurep. in. 6.*
 Si tamen sint plures compatroni Laici, unus alteri
 jus suum irrequisito Episcopo liberè remittere
 potest. *Passerinus in c. unic. h. t. num. 7. Vallens.*
§. 4. num. 3. Zoës. num 14. Eng. num. 22. Schamb.
num 42. arg. clem. 2. h. t. 3. Permutatione juris
 Patronatûs cum alio spirituali factâ cum consensu
 Episcopi; *Dixi*, cum alio spirituali, nam per-
 mutatio ad temporalia reprobatur tanquam Simo-
 niaca, *in c. ult. de rerum permut.* 4. Venditione,
 non quâ ipsum jus Patronatûs, sed quâ castrum
 vel prædium, cui illud jus cohæret, venditur;
 ut autem eviretur omnis simonia, non debet in
 tractatu fieri specialis conventio super jure Patro-
 natûs, neque propterea augeri pretium, aut ha-
 beri alius respectus temporalis; sed hoc ipso, quo
 ejusmodi prædium transfertur, transfertur simul
 jus ei cohærens, dummodo specialiter non exci-
 18. piatur, *c. 7. de jurep.* & ibi DD. communiter;
 eâdem ratione per contractum feudalem, vel Em-
 phyteuticum cum castro vel prædio transfertur jus
 Patronatûs ei annexum; item si uxor marito ejus-
 modi bona in dotem afferat, non uxor, sed ipse
 præsentationem faciet; cum ad maritum domi-
 nium civile dotis, & jus percipiendi fructus ex re
 dotali pertineat. *Laym. Zoës. h. t. n. 36. Garc. nu.*
177. Schmalzgr. n. 83. Engel. n. 23. qui etiam di-
 cunt ad conductorem longi temporis scilicet 10.
 annorum transire jus Patronatûs annexum bonis
 conductis; quia conductor longi temporis verè
 est emphyteuta, & habetur pro possessore. *l. 1.*
§. 3. ff. de superficieb. & regulariter omnes fructus,
 qui per contractum, vel consuetudinem speciali-
 ter excepti non sunt, percipere potest, quod
 non tenet de conductore modici temporis. Multo
 mi-

minùs jure Patronatùs uti poterit creditor, qui ejusmodi castrum sibi oppignoratam habet, per c. cum Bertholdus 18. de sent. & ne jud. Lambertin. Barb. Azor. Vallens. §. 4. nu. 2. Wiestn. num. 186. Ratio est, quòd creditor non possit ex re oppignoratâ fructus percipere, nisi cum obligatione eos Domino restituendi, vel in sortem computandi; sed præsentatio est fructus, quem nec in sortem computare potest, cum si quid spirituale, nec restituere, postquam præsentatus ab Episcopo fuerit institutus, ergo.

QUÆR. V. Quibus modis jus Patronatùs amittatur?

12. Seqq. 1. Si Ecclesia vel dos planè pereat. 19.
 2. Si cum patroni consensu ex Ecclesia fiat Monasterium, vel Ecclesia Collegiata; cum in his non præsentatio, sed electio obtineat. 3. Si Ecclesia patronatui obnoxia uniatur alteri Ecclesiæ, vel Monasterio sine juris reservatione; quia Ecclesia alteri principaliori unita censetur quasi extincta. Pyr. num. 138. 4. Deficientibus successoribus aut extincta familia patroni. 5. Per non usum amittitur jus Patronatùs, si saltem duabus vicibus non præsentarit. Riccius. Barb. num. 5. Eng. num. 26. intellige, si lapsam simul sit tempus ad præscriptionem requisitum; jus autem Patronatùs, contra Ecclesiam liberam à tali jure, non præscribitur, nisi quadraginta annis cum titulo, sinè titulo tempore immemoriali. Trid. sess. 25. c. 9. de reform. contra alium patronum, si hic Laicus sit & præsens, decem, si absens viginti annis cum titulo, sinè titulo annis triginta; contra patronum Ecclesiasticum, cui hoc jus ratione officii vel dignitatis competit, ab Ecclesiastico præscribitur annis quadraginta, à Laico non nisi tempore im-

memoriali. *Vallens. Barb. Schmalzg. n. 166. Reif-
fenst. n. 15. 6. propter delictum hæresis, schisma-
21. tis, apostasiæ, aut læsæ Majestatis. 7. Si in Re-
ctorem vel Clericum Ecclesiæ patronatæ impias
manus injecerit, eum vulnerando, vel occiden-
do 8. Si reditus beneficii sibi attraxerit, aut be-
neficiatum ab eorum perceptione malitiosè impe-
dierit. DD. cit. 9. Si patronus jus Patronatûs
venditione, vel simili contractu à jure prohibito
in alium transtulerit. *Trid. sess. 25. de refor. c. 9.
& DD. cit. 10. Excommunicatus non toleratus
saltem Ecclesiasticus privatur usu juris Patronatûs
usque dum absolvatur; quia per ejusmodi excom-
municationem tollitur omnis jurisdictio, Laicus
non toleratus etsi juxta *Covar. Dian. p. 5. t. 9. resol.
105. validè præsentet, tamen Episcopus ejus præ-
sentationem admittere non potest, quia cum eo
communicare prohibetur. Zoes. n. 59. Schmalzg.
n. 7. probabiliter dicunt utriusque præsentatio-
nem valere, & præsentato jus acquiri, sed Epif-
copum non posse admittere præsentationem fa-
ctam à vitando, usque dum absolvatur, quia
prohibetur cum eo communicare. Notandum
etiam, quòd jus Patronatûs ex causa delicti non
amittatur nisi post sententiam declaratoriam judi-
cis; nisi delictum foret notorium, *Gail. 2. obs. 51.
num 6.****

22. QUÆR. VI. An validè præsentet nudus pos-
sessor?

R. Qui bonâ fide possidet jus præsentandi,
quamvis tantùm unum actum habeat pro se, validè
præsentat, & ab ipso præsentatus est instituendus,
etsi ex post motâ sibi lite in petitorio succumbat;
quia præsentatio est fructus possessionis, qui spe-
ctat ad bonæ fidei possessorem. *C. consultationi-
bus.*

nibus. 19. h. t. Leur. Reiffenst. Engel. n. 14. Pyrkh. n. 77. ubi dicit id tenere, si præsentatio facta est ante motam litem; nam lite contestatâ possessori, præsentatus institui non debet; eò quòd fructus post contestatam litem percepti, etiam à possessore bonæ fidei restitui debeant, factâ autem institutione non posset restitui beneficium, eò quòd institutio det jus perpetuum. Econtrâ *Hofst. Vivian. Hon. hic n. 58. Wiest. n. 57. Schamb. n. 55. aliique cum Schmalzg. n. 87.* probabiliùs docent etiam pendente lite à possessore bonæ fidei præsentationem fieri, & præsentatum institui posse. Ratio est, quia favor Ecclesiæ, & si beneficium sit curatum, etiam bonum animarum exigit, ne ritè præsentati institutio differatur, & in præsentando solùm attenditur possessio *C. cum Ecclesia 3. de caus. poss. & prop.* atque per litis pendentiam possessio non tollitur, ergo: *Nec obstat Ratio* in contrarium allata; quia re evictâ illi tantùm fructus restituendi sunt, qui restitui possunt salvo jure possessionis, & qui sunt prætio æstimabiles, quale quid non est jus Patronatûs.

